VII. ISTE'MOL BOZORI

2023 yil yanvar–iyun oylarida chakana savdo tovar aylanmasi 7388,5 mlrd. so'mni yoki 2022 yilning shu davriga nisbatan 103,1 foizni tashkil qildi.

Yirik korxonalarning chakana savdo tovar aylanmasi 25,6 foizga ko'payib, 597,1 mlrd. so'mni va umumiy chakana savdo tovar aylanmasidagi ulushi 8,1 foizni tashkil qildi.

Kichik korxona va mikrofirmalarning tovar aylanmasi 0,3 foizga o'sib, 2213,4 mlrd. so'mga etdi, umumiy chakana savdo tovar aylanmasidagi ulushi esa 30,0 foizni tashkil qildi.

Umumiy tovar aylanmasi hajmining 4578,0 mlrd. so'm yakka tartibdagi tadbirkorlar va jismoniy shaxslarning hisobiga to'g'ri keldi 2022 yilning shu davriga nisbatan 2,0 foizga oshgan. Ushbu sektorning jami chakana savdo tovar aylanmasi hajmidagi ulushi 61,9 foizga teng bo'ldi.

Chakana savdo tovar aylanmasi tarkibi
(2023 yil yanvar–iyun)

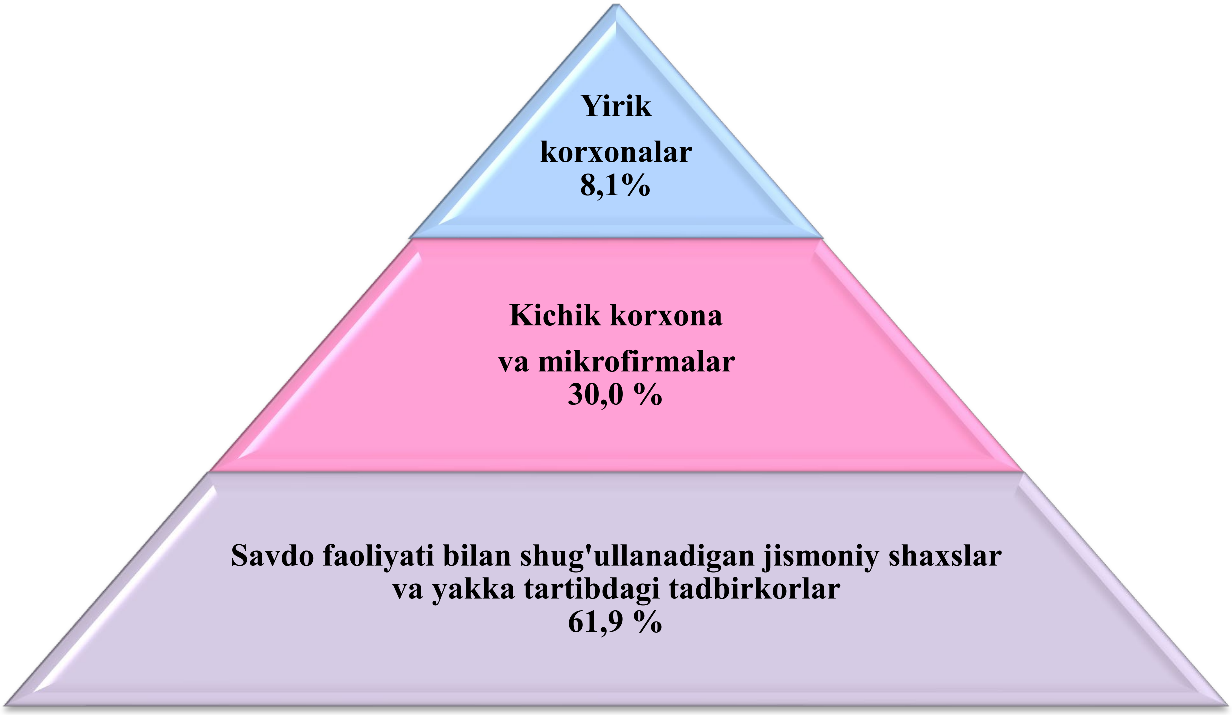

Chakana savdo - tovarlarni yetkazib berishda ishlab chiqaruvchilardan iste'molchilarga bo'lgan tovar harakati jarayonidagi xo'jalik aloqalarining so'nggi zanjiri bo'lib hisoblanadi. Chakana savdoda moddiy resurslar muomala jarayonidan jamoa, yakka xoldagi, shaxsiy iste'mol sohasiga o'tadi, ya'ni iste'molchilarning mulki bo'lib qoladi. Bu jarayon oldi-sotdi orqali amalga oshiriladi, chunki iste'molchilar o'zlariga zarur tovarlarni o'zlarining pul daraomadlariga almashishadi. Bunda ishlab chiqarish va muomala jarayonining yangi sikli uchun yangi imkoniyatlar paydo bo'ladi, chunki ushbu xolatda tovarlar pulga aylanadi.

Chakana savdo tovar aylanmasi umumiy hajmida eng katta ulush Buxoro shahri 28,8 foizni, G‘ijduvon tumani 17,0 foizni, Qorako‘l tumani 8,6 foizni, Buxoro tumani 7,9 foizni va Jondor tumani 6,8 foizni tashkil etgan bo‘lsa, Olot tumani 2,8 foizni, Kogon tumani 2,8 foizni va Qorovulbozor tumani 1,7 foiz ulush bilan eng past ko‘rsatkichni qayd etdi.

Hududlarning jami chakana tovar aylanmasidagi ulushi

2023 yil yanvar-iyun, foiz hisobida

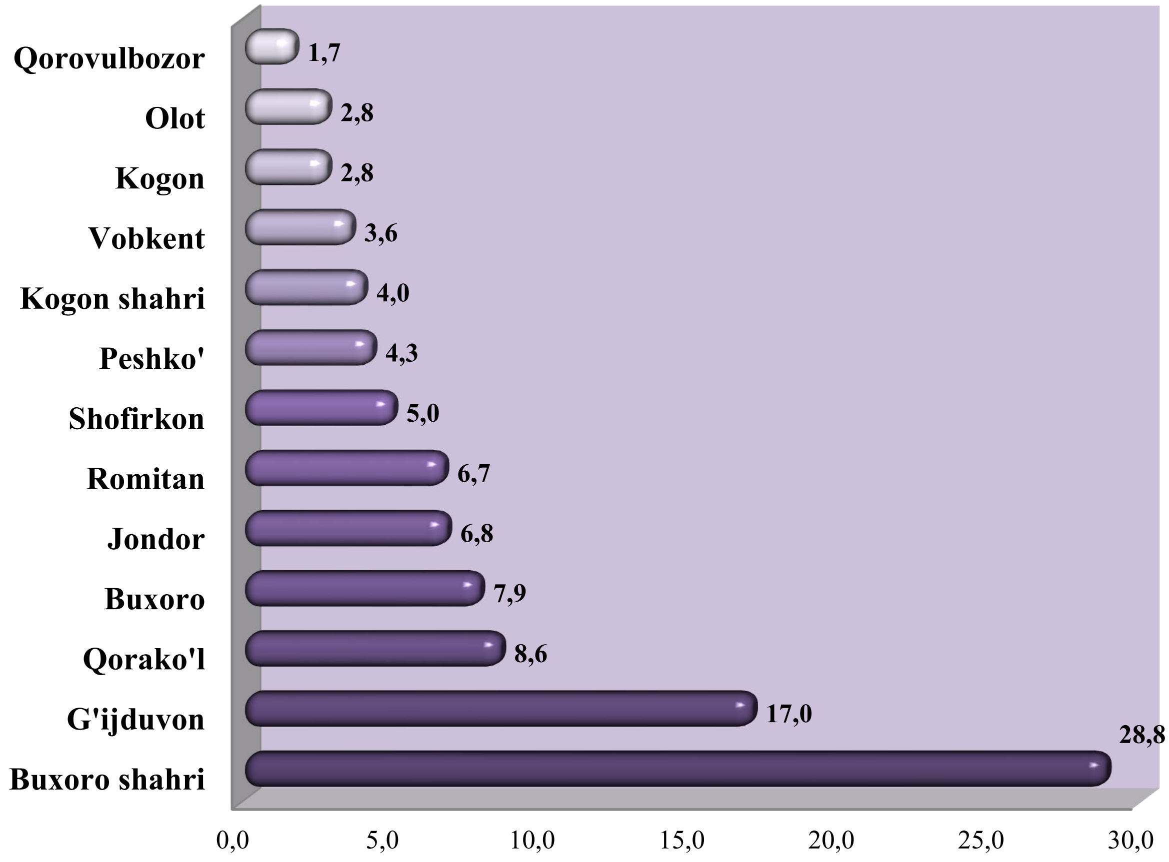

2023 yil yanvar-iyun oylarida yirik korxonalarning chakana savdo tovar aylanmasi 25,6 foizga ko‘paydi. O‘z navbatida Buxoro shahri (147,7 foizni) va G‘ijduvon (140,4 foizni) tumanlarida eng yuqori o‘sish sur’atlari qayd etildi. Peshko‘ (82,3 foiz) va Qorovulbozor (88,8 foiz) tumanlarida past o‘sish sur’atlari kuzatildi.

Ovqatlanish tashkilotlarining chakana tovar aylanmasi hajmi 298,7 mlrd. so‘mni tashkil etdi va 2,7 foizga oshdi. Chakana savdo tovar aylanmasining umumiy hajmida ovqatlanish korxonalarining ulushi 4,0 foizni tashkil etdi. Umumiy ovqatlanish tashkilotlari savdo aylanmasi umumiy hajmida eng katta ulush Buxoro shahri hisobiga to‘g‘ri keldi va 53,3 foizni tashkil etdi, Romitan tumani 9,7 foizni, G‘ijduvon tumani 7,5 foiz tashkil etgan bo‘lsa, Qorovulbozor tumanida 1,2 foizi va Peshko‘ tumanida 1,7 foizi eng past ulush ko‘rsatkichni qayd etdi.

Chakana tovar aylanmasi hududlar kesimida
(umumiy ovqatlanishni qo‘shgan holda)

	Jami		*Aholi jon boshiga*	
	mlrd. so‘m	*2022 yil yanvar-iyunga nisbatan, foizda*	*ming so‘m*	*2022 yil yanvar-iyunga nisbatan, foizda*
Viloyat bo‘yicha	**7388,5**	**103,1**	**3662,9**	**101,3**
Buxoro sh.	2130,3	105,1	7335,8	103,1
Kogon sh.	293,8	102,4	4591,1	100,4
tumanlar				
Buxoro	584,6	103,5	3331,0	101,8
Vobkent	262,9	102,8	1796,0	101,1
Jondor	499,8	102,4	2734,1	100,7
Kogon	207,6	102,1	2498,1	100,0
Olot	204,1	101,6	1977,7	100,1
Peshko‘	319,8	101,8	2473,5	100,1
Romitan	494,1	102,2	3304,9	100,3
Shofirkon	372,5	101,6	2014,5	100,1

	Jami		*Aholi jon boshiga*	
	mlrd. so'm	*2022 yil yanvar-iyunga nisbatan, foizda*	*ming so'm*	*2022 yil yanvar-iyunga nisbatan, foizda*
Qorako'l	636,7	102,6	3745,0	101,3
Qorovulbozor	128,5	102,8	6556,7	100,7
G'ijduvon	1253,8	101,8	3937,7	100,1

Chakana savdo tovar aylanmasi (ovqatlanish tashkilotlarini qo'shgan holda) aholi jon boshiga 1,3 foizga ko'payib, 3662,9 ming so'mni tashkil etdi (2022 yil yanvar-iyun oylarida 3242,7 ming so'mni tashkil qilgan edi). O'rtacha jon boshiga tovar aylanmasining eng yuqori ko'rsatkichlarni Qorovulbozor tumani (6556,7 ming so'm), Buxoro shahri (7335,8 ming so'm) va Kogon shahri (4591,1 ming so'm), eng past ko'rsatkichlarni esa Olot tumanida (1977,7 ming so'm), Vobkent tumanida (1796,0 ming so'm) va Shofirkon tumanida (2014,5 ming so'm) qayd etdi.

Umumiy ovqatlanish tovar aylanmasi, *(mln.so'mda)*

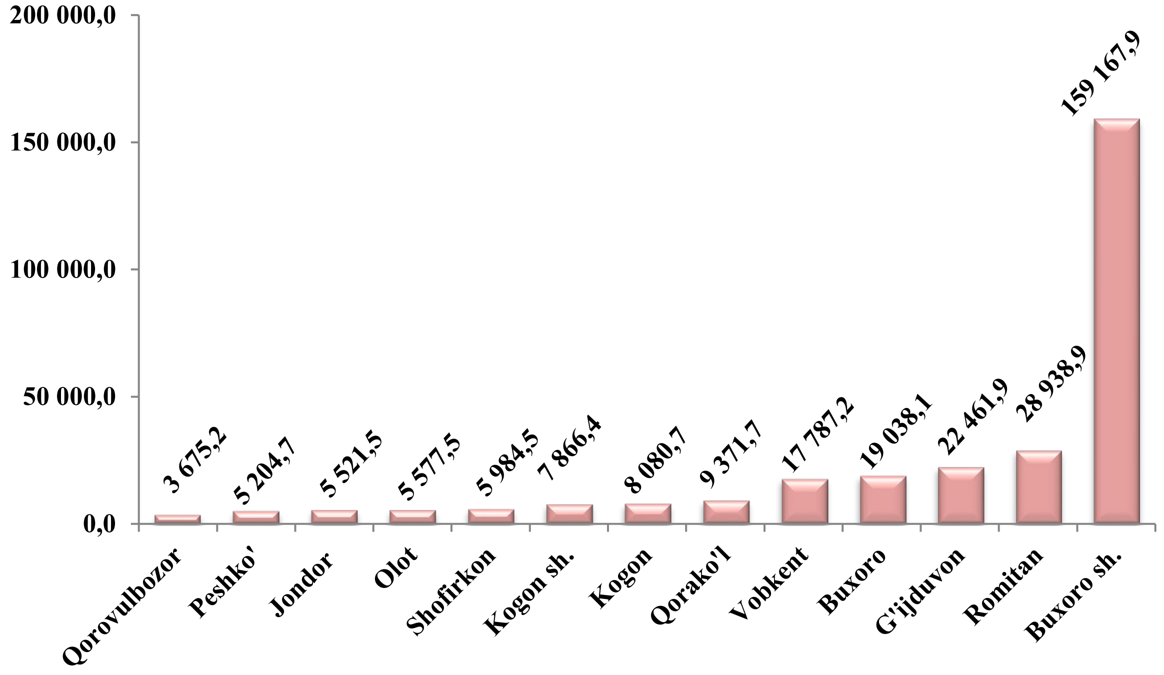

Hududlarning umumiy ovqatlanishdagi ulushi, foizda

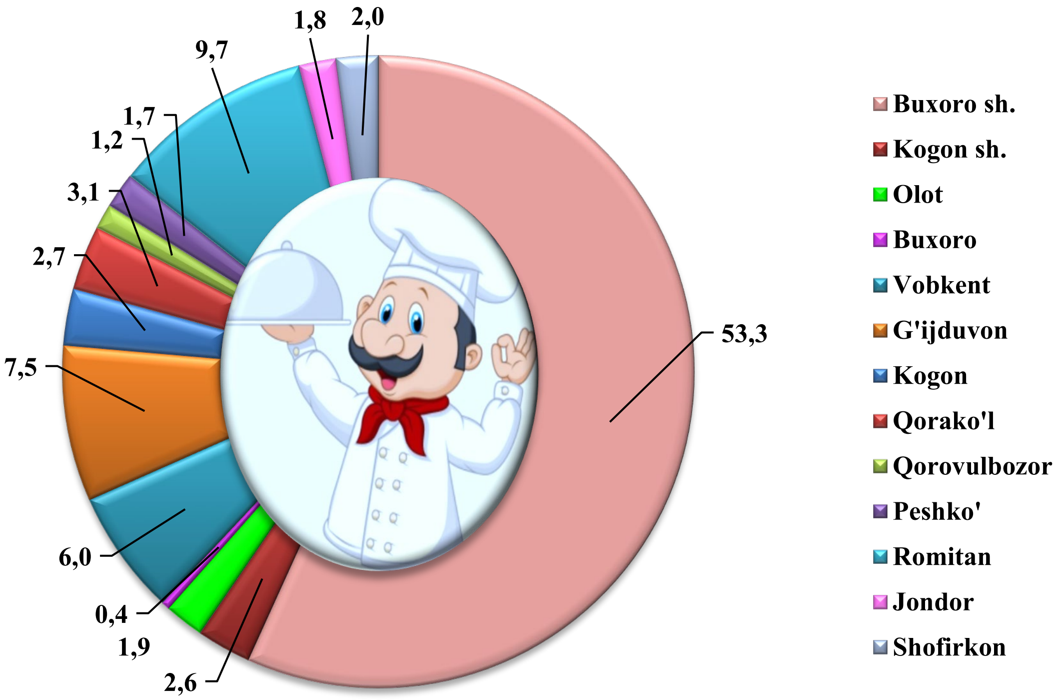

Ovqatlanish tashkilotlari tovar aylanmasi aholi jon boshiga 148,1 ming so‘mni tashkil etdi. O‘rtacha jon boshiga tovar aylanmasining eng yuqori ko‘rsatkichlari Buxoro shahri (548,1 ming so‘m) va Qorovulbozor tumani (187,5 ming so‘m) kuzatildi.

2023 yil yanvar–iyun oylarida ulgurji savdo tovar aylanmasi 6160,5 mlrd. so‘mni yoki 2022 yilning shu davriga nisbatan 94,0 foizni tashkil qildi.

Umumiy ulgurji savdo tovar aylanmasida yirik korxonalarning ulgurji savdo tovar aylanmasi 61,9 foizni tashkil qildi, hajmi 1601,3 mlrd. so‘mni tashkil etganini ko‘rish mumkin.

Xususan, ulgurji savdo tovar aylanmasi hajimda katta ulushga ega bo‘lgan Buxoro shahri (35,4 foiz), Peshko‘tumani (13,7 foiz), Vobkent tumanida (11,2 foiz) tashkil etgan bo‘lsa, Qorovulbozor tumani (0,8 foiz), Shofirkon tumanida (1,1 foiz) va Qorako‘l tumani (1,3 foiz) ulush bilan eng past ko‘rsatkichni qayd etdi.

Buxoro viloyati hududlarining ulgurji savdo tovar aylanmasidagi ulushi, foizda

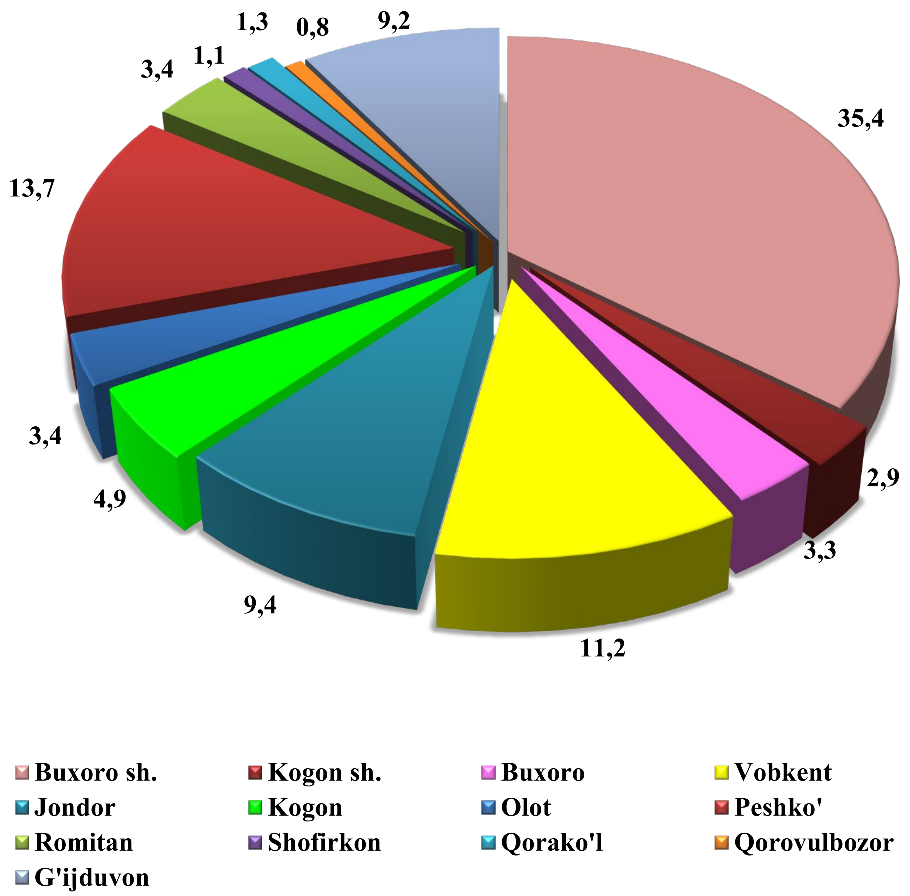

Kichik korxona va mikrofirmalarning ulgurji savdo tovar aylanmasi 15,0 foizga oshib, 4559,3 mlrd. so'mga va umumiy ulgurji savdo tovar aylanmasidagi ulushi esa 74,0 foizni tashkil qildi.

Ulgurji savdo tovar aylanmasi hududlar kesimida

	mlrd. so'm	*Jamiga nisbatan, foizda*	*2022 yil yanvar-iyunga nisbatan, foizda*
Viloyat bo'yicha	**6160,5**	**100,0**	**94,0**
Buxoro sh.	2181,1	35,4	114,2
Kogon sh.	178,9	2,9	113,0

	mlrd. so‘m	Jamiga nisbatan, foizda	2022 yil yanvar-iyunga nisbatan, foizda
tumanlar			
Olot	210,5	3,4	13,9 m.
Buxoro	207,4	3,3	110,9
Vobkent	690,5	11,2	60,6
G‘ijduvon	564,0	9,2	74,8
Kogon	299,0	4,9	108,2
Qorako‘l	81,4	1,3	88,0
Qorovulbozor	49,6	0,8	129,7
Peshko‘	844,7	13,7	176,7
Romitan	209,7	3,4	45,7
Jondor	577,5	9,4	78,7
Shofirkon	66,8	1,1	21,4

Statistik ko'rsatkichlarga izohlar

Chakana savdo – savdo sohasida yakuniy iste'mol uchun aholiga tovarlarni donalab yoki ko'p bo'lmagan miqdorlarda naqd pulga sotishni nazarda tutuvchi faoliyat, ya'ni tovarlarni foydalanish sohasidan shaxsiy yoki umumiy iste'mol sohasiga o'tgan vaqtdagi harakatining yakuniy bosqichini ifodalaydi.

Chakana tovar aylanmasi – tovarlarni sotish tarmoqlaridan qat'i nazar, aholiga iste'mol tovarlarini naqd hisob-kitob asosida yoki plastik kartochkalari, kredit kartochkalari, banklarning hisob cheklari orqali (bu ham naqd hisob-kitob asosida sotish kabi hisobga olinadi) sotilgan qiymati.

Umumiy ovqatlanish – yuridik shaxslar tomonidan pazandachilik mahsulotlarini tayyorlashga, sotishga va iste'molini tashkil qilishga ixtisoslashtirilgan faoliyatni amalga oshirish.

Umumovqatlanish aylanmasi – joyida aholiga iste'mol uchun, shuningdek, turli kontingentdagi aholini ovqatlanishini tashkil qilish uchun tashkilot va yakka tadbirkorlarga o'zi ishlab chiqargan kulinariya mahsulotlarini (taom, kulinariya mahsulotlari va yarimfabrikatlar), shuningdek, kulinariya ishlovisiz sotib olingan tovarlarni (unli, qandolatli va non mahsulotlari) sotishdan tushgan tushumni ifodalaydi.

Tovar zaxiralari – chakana savdo korxonalari balansida turgan va kelgusida sotish uchun mo'ljallangan tovarlar qoldig'i.

Tovar aylanmasining tovar tuzilmasi – umumiy savdoda nisbiy ko'rsatkich – jamiga nisbatan foiz hisobidagi solishtirma og'irlik (ulush) yordamida aks etadigan, umumiy tovar aylanmasi hajmidagi alohida tovar va tovar guruhlari o'rtasidagi nisbat, ya'ni tovar aylanmasi tarkibi.

Ulgurji savdo – tijorat maqsadlarida yoki o'zining ishlab chiqarish-xo'jalik ehtiyojlariga foydalanish uchun, xarid qilingan tovarlarni naqd pulsiz hisob-kitoblar shakli bo'yicha sotish.

Iste'mol tovarlari – yakuniy iste'molga (oilaviy yoki shaxsiy) qaratilgan, bevosita inson ehtiyojini qondiradigan tovarlar va xizmatlar.

Texnik-ishlab chiqarishga mo'ljallangan mahsulotlar – ishlab chiqarish iste'moli uchun mo'ljallangan mahsulot: xomashyo, materiallar, yoqilg'i, butlovchi instrumentlar, mashinalar, ehtiyot qismlar, yarimfabrikatlar va boshqalarni o'z ichiga oladi.

Ulgurji savdo tovar aylanmasi – tuzilgan shartnomalar bo'yicha tijorat maqsadlarida (kelajakda qayta ishlash yoki sotish) yoki o'zining ishlab chiqarish ehtiyojlari uchun naqd pulsiz hisob-kitob shaklida tovarlar sotishdan tushumni ifodalaydi.